

En la nova PIV-2 ili ĉiuj reaperas, sed, ĉar mi ne faris la saman enketon kiel por la unua eldono, mi ne povas diri, ĉu estas novaj radikoj el tiu speco. Mi povas nur aserti, ke du radikoj estas modifitaj! Sa'udi-Arabio kaj Kre'uzo de PIV-1 iĝas Sa'ud-Arabio kaj Kre'uzo en PIV-2. Pri la unua modifo: la propra nomo Sa'ud estas Araba kaj la apostrofo estas en la loko de Araba sono ekzistanta nek en Okcidentaj lingvoj nek en Esperanto ("voĉa laringa vibro"). La fina i (= -a) estas Araba marko por adjektivo (detaloj sur p. 64, *cit. loc.*). La dua modifo devenas de tio, ke la nova redaktoro, male al la unua (*Waringhien*), ne akceptas proprajn nomojn de virinoj kun finaĵo -a, kiujn li prave konsideras fremdaĵoj en Esperanto.

Konklude

Ni do konkrete forigis 128 kronojn en medicina teksto de *Albault* (2003) kaj eĉ image 391 kronojn en kapvortoj de PIV-1. Sed ni tie ĉi image aldonis 14 signojn por 5 komunaj vortoj kaj 9 propraj nomoj. Mi nuligis la krono-nombron en la teksto (128 → 0), sed nur grave reduktis ĝin en la vortaro (391 → 14), do 391/14 – t.e. proksimume 30/1. Estas vere, ke ekzistas **aliaj hiatoj** post radikoj finiĝanta per a, e, o (bela-, obe-, veto-), se sekvas radiko, sufikso au finaĵo komenanta per u. Tiuj "okazaj" hiatoj estas tre malmultaj: troviĝas eĉ ne unu en nia eksperimenta 12-paĝa teksto **ne intence farita por tio**. Kompense ni povas rimarki, ke se ni tenas nin ĉe la solaj komunaj vortoj, tiuj estas nur 5. Kaj la proporcio estas 391/5, t.e. ĉirkaŭ 80/1. *Zamenhof* en la Fundamento (vd. "Rimarko" post la alfabeto) allasis, ke anstataŭ ŭ oni povas uzi ordinaran u.

La eseo, kiun mi nun prezentis, pravigas tiun Zamenhofan proponon, kiu datumas de epoko, kiam interkonsente la Esperantistoj forigis la "famajn streketojn" (frat'in'o, frat/in/o).

Referencoj

ALBAULT André (1988): Studo de la vortoj entenantaj unu el la silaboj aŭ, eŭ, oŭ. Sur p.49-67 de Akademiasaj Studoj 1988-1990. *Esperanto-Press, Bailieboro, Kanado*. 560p. ("Komparo kun vortoj entenantaj hiaton" sur p.64 k.sekv.)

ALBAULT André (2003): Sofrologio kaj la kuracanta vorto. *Scienca Revuo*, Vol. 54 (2003), p.83-94

Dr. André ALBAULT
21, rue de Verfeil
FR – 31200 Toulouse
FRANCIO

Scienca eĥo

Placebo – inertaĵo kun forta efikeco

En la nova PIV (2002) troviĝas la vorto "placebo" kun la difino "inerta substanco, ekstere simila al tiu aŭ tiu medikamento, sed havanta nenian farmakologian efikon". Alivorte do temas pri ŝajna medikamento, sen iu ajn efikanto - sekve ankaŭ sen iu ajn efikeco kun nur ŝajna prospero. Analizuloj, elprenu viajn lerneajn sciojn! Latinlingva "placebo" estas la 1-a persono singulara futura de la verbo "placere" – mi plaĉos, mi estos laŭ via gusto, mi konsentos, plezurigos vin, estos ekŝatata, mi komplezos...

En la hodiaŭa signifo la vorto „placebo“ originas – respektive devenas – el la biblia 116-a psalmo, kiu en la mezepoko apartenis al la liturgio por mortintoj. Dum enteriĝo, tiu psalmo estis kantata de luprenitaj funebrant/in/oj, kiuj pro tio estis nomataj "placebokantantoj". En la jaro 1803 la vorto ekaperis por la unua fojo en medicina publikigaĵo. En tiama "New Medical Dictionary" la koncerna mencio laŭtas: "... tiel estas nomata medikamento, kiu estas farata pli por trankviligi la pacienton ol lin helpi." El medicina vidpunkto pli bone kaj pli ĝuste anstataŭ "pli – ol" oni eble diru: "kaj – kaj".

Ĉar krom supernivele troaltigitaj "saltitaj" prezoj ludas gusto kaj koloro decidan rolon por la grado de placeba efikeco. Gluti amarajn pilolojn plej bone efikas. Bluaj kaj verdaj efikas trankviligaj; flavaj, oranĝkoloraj kaj ruĝaj piloloj efikas pli ekscite, lavendokoloraj placeboj ofte estas halucinaj, kaj la brunaj rezultigas kiel lakaĵo.

La plej bona kaj videbla "efiko per senefikaĵo" certe estas infekto. Ne-kontestebla placeba "kuracad-stelulino" estas la kontraŭdoloro aplikata purpurkolora vitamino-B-12-injekto en la postajon. La usona dolor-esploristo *Jon D. Levine* konstatis, ke la efikosento egalas ĉe la paciento al tio de 5 miligramoj da morfino. Esenca elemento de placeba efikeco estas la ĉarlataneca efiko. Ĉar placeboj – simple aĉetitaj en farmacio – tute ne helpas...
(ie iam legite) *sa*

Fiero aŭ orgojlo?

Porpatruja aresto unusemajna

Brita pensiulo, kiu dum oficiala nombrado de la loĝantaro ne volis informi pri sia nacieco, estis kondamnita al septaga mallibereja puno. Sepdeksepjaraĝa *Robert RELF* kritikis, ke sur la balotad-formularo oni ne diferencigis inter angla, skota kaj kimra deveno, kaj pro tio li ne indikis sian nacian apartenecon. La rezulto: oni monpunis lin je 150 sterlingaj pundoj (€ 245.00). La akuzato rifuzis obstine: "Sur la formularo oni po-

vis diri, ke oni estas ĉino, japano, pekinano – sed oni ne rajtis diri, ke oni estas anglo!”

Very british, la tuto. En Germanujo tio ne estas imagebla. Ekzemple eĉ la bavaruĵano: deveno de tie aŭ de tie ĉi – li rigardas sin "germano". Ĉu li nomas sian naskiĝlokon bavare "Kampen" aŭ altgermane "Kempten" (aŭ Esperante "Kempteno"), tute egalas al li.

(Fonto: *Werra-Rundschau* 2003-04-27, p.1)

Redakta noto: Ĉu iam venos la tempo, kiam oni fiere diras: „Mi rigardas min 'eŭropano', kaj tute egalas al mi, ĉu mia naskiĝurbo nomiĝas *London* aŭ *Londono*, *Paris* aŭ *Parizo*, *Berlin* aŭ *Berlino*, *København* aŭ *Kopenhago*...”

Ne nur bonodoro

Lavendo plifortigas la memoron

Al la kuraca herbo lavendo *Lavandula angustifolia* ĝis nun oni atribuis trankviligajn ecojn - sed ĝi havas pliajn kapablojn, raportas esplorgrupo de Universitato *Northumberland* dum la jarĉefkunveno de Brita Psikologia Asocio. La studoj evidentigis, ke la bonodoro de lavendo favore plialtigas la atenton kaj decide plifortigas la memorkapablon.

Preskaŭ neuzita estas la kapablo de lavendo, intensigi la galproduktadon. La planto kontribuas al la metabol-normaligo, kiun ĝi enkondukas per sia trankviliga efiko sur la centrala nervosistemo.

(Fonto: *Werra Rundschau* n-ro 98, 2003-04-27, p.KU1)

Malaltigas apopleksi-risikojn

Vakcinado kontraŭ gripo

Post regulaj vakcinadoj kontraŭ la gripo evidente malplialtiĝas la apopleksiaj riskoj ĉe maljunaj homoj. Precipe profitas de tio la pliaĝuloj sub 75 jaroj, sciigas la farmaciperiodaĵo "Sano" laŭ raportoj el Francio. Kompare kun nevakcinitaj homoj de la sama aĝogrupa la apopleksiaj riskoj estas je 40% malpli altaj.

Jam delonge konfirmiĝas laŭ informo de spertuloj la suspekto, ke akutaj kaj ĥronikaj infektoj kiel ekz. herpeto kaj gripo estas iel interligitaj kun apopleksio kaj korinfarkto. Ties ĉefa risko ja estas la atorsklerozo, kun kiu ankaŭ rolas inflamoj.

La esploristoj suspektas, ke la kontraŭgripa vakcinado stimulas la imunsistemon kaj tiel ankaŭ protektas kontraŭ la fatalaj sekvoj de inflamoj.

(Fonto: *Werra Rundschau* n-ro 98, 2003-04-27, p.KU1)

PEN malkonkorda pri signifo de interreto

Laŭopinie de la frankfurta kulturredaktoro *Wilfried Schoeller*, la interreto ŝanĝos la literaturon kaj produktos tute novan artformon. "La moderna estiĝos en alianco de vorto kaj bildo" li diris dum diskuto pri medio-kritiko de PEN-klubo en *Darmstadt*, Germanio. La stutgarta literatursciencisto *Thomas Rothschild* tamen ne kredas, ke la interreto estas taŭga por literaturaj ŝanĝoreformoj. Nova estas nur la fakto, ke nuntempe preskaŭ ĉiu persono povas verki kaj publikigi. „Sed pro tio malaperos la kvalitkontrolado per la libroeldonejoj, kaj la leganto multe pli malfacile ol antaŭe povas orientiĝi pri literaturo" diris *Rothschild*.

(Fonto: *Werra Rundschau* n-ro 98, 2003-04-27, p.KU1)

Mortpuno por libro

Jes, estis libro, kiun atendis je la 2-a de majo antaŭ 335 jaroj en la plej malnova foirplaco de Vieno, Aŭstrujo, la brulŝtiparo post laŭleĝa kondamno. Fakte la tuto ja koncernis la aŭtoron de la libro *Johannes Heinrich ANDLER* el Strasburgo, kiu estis kuraĝinta publike videbligi kaj prilumi mankojn dum la ĵus "feliĉe finita milito kontraŭ la Turkoj".

La ŝtatperfidiga kaj majestinsulta libro estis en la jaro 1665 presita en Marsejlo, Francujo, kaj troviĝis en la imperiestra kortokancelario. Oni tuj, surloke, enkatenis ĝin, poste ĝi estis arestita en la malliberejo de la Viena *Rauhensteingasse*, sub formuloj de malbeno kaj ekzorcado "skrupule pridemandita", por esti poste kondamnita al brulado sur brulŝtiparo.

Tra densa spaliro de spektemluloj marŝis procesio de la juĝejoj ĝis la mortigejo. Antaŭen sbiro kun lanco sekvata de juĝisto sur ĉevalo, poste la karcerestro, kiu kun altenlevitaj manoj portis la libron; kaj je la fino marŝis la ekzekutisto kun siaj helpantoj. Oni legis la verdikton, ceremonie kondamnis la libron kaj transdonis al la fajro.

(Post kelkaj monatoj la imperiestro *Leopold* (1640-1705) estis suspektata kontraŭ sia administracio kaj postulis detalan enhavon de la tiama brulig-memorando. Kiam li eltrovis, ke estis "ekzekutita" eĉ lia propra kaj sola ekzemplero, la majesteca indigno fulmotondris sur la aĉe serveman jurisdikcion...)

(Fonto: *Brookhaus Enciklopedia kalendaro* 2003-05-03)